

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

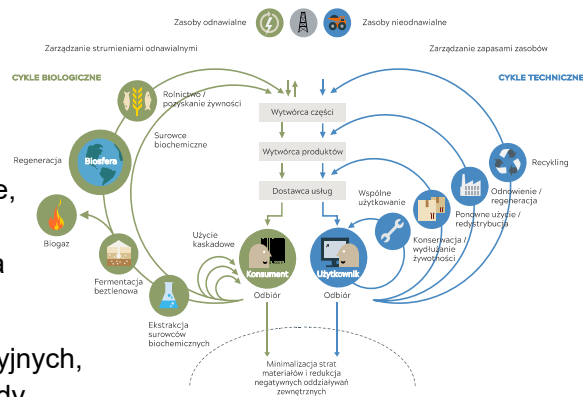
Gospodarka o obiegu zamkniętym i odpady w Funduszach Europejskich 2021 - 2027

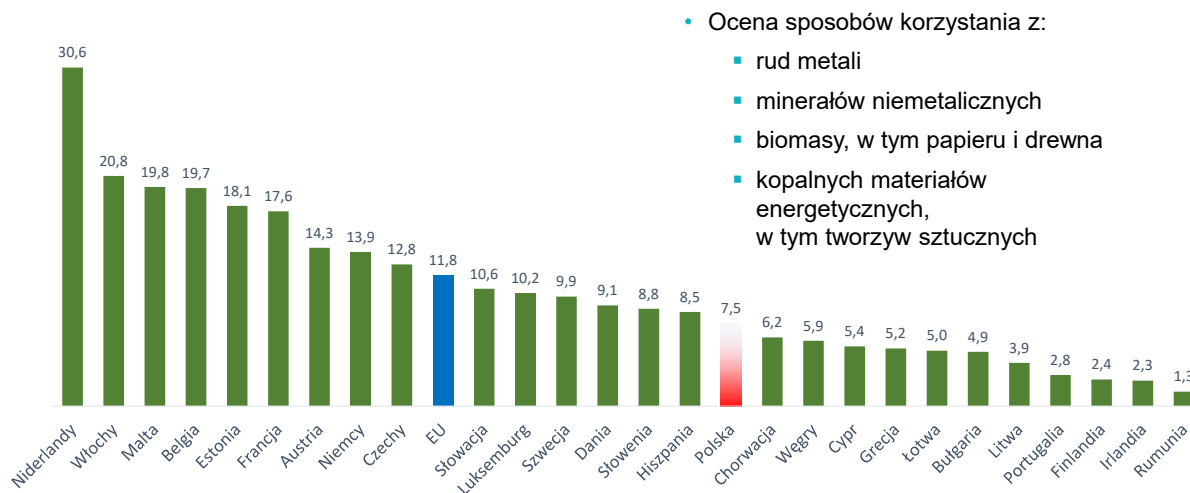
Paweł Głuszyński

Gospodarka o obiegu zamkniętym

- Dotyczy wszystkich sfer gospodarki i naszego sposobu korzystania z zasobów
- Jest odejściem od wzrostu na rzecz rozwoju, który można osiągnąć bez niszczenia planety m.in. poprzez:
  - konserwację zasobów pierwotnych i zredukowanie do minimum korzystania z zasobów nieodnawialnych,
  - projektowanie produktów tak, aby były trwałe, nie zawierały toksycznych składników i nadawały się do powtórnego wykorzystania lub recyklingu,
  - tworzenie kaskadowych łańcuchów produkcyjnych, wykorzystujących surowce, materiały i odpady

Cyrkularność Unii Europejskiej w 2023 roku

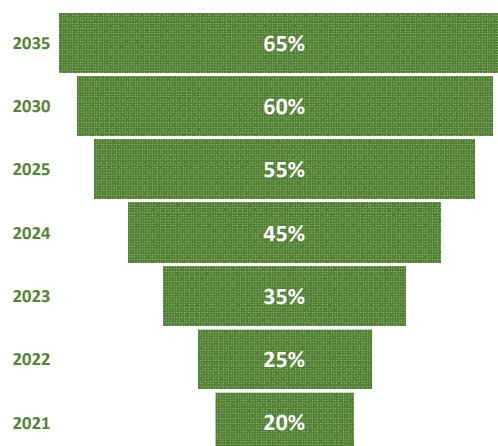
Źródło: Circularity rate, 2010-2023, Eurostat

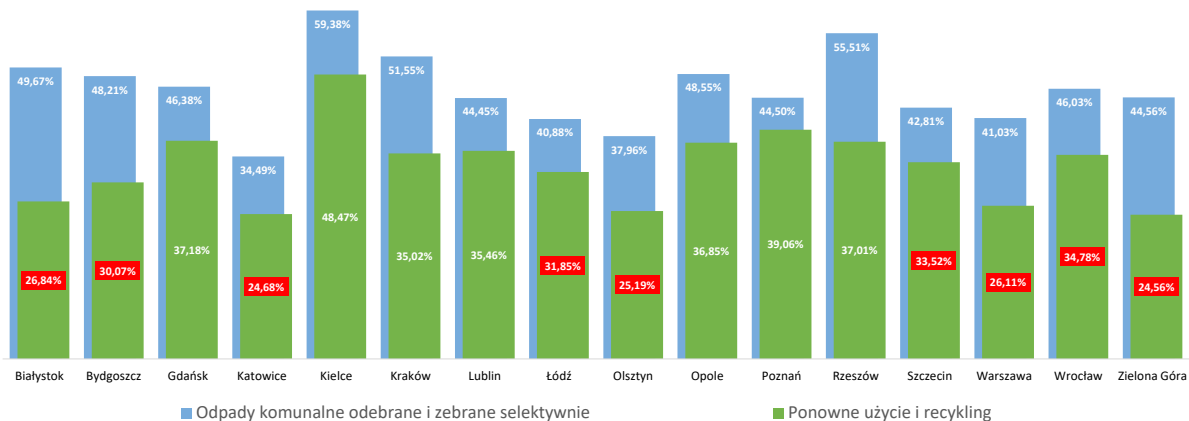
Podstawowe obowiązki gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ)

- Przepisy przyjęte w **2018** i w **2024** roku wprowadziły obowiązki:
  - poddania ponownemu użyciu i recyklingowi 65% odpadów komunalnych w 2035 roku
  - poddania ponownemu użyciu i recyklingowi 70% odpadów opakowaniowych w 2030 roku
  - redukcji odpadów żywności o 30% do 2030 roku
  - zredukowania ilości składowania odpadów komunalnych do 10% w 2035 roku
  - redukcji ilości odpadów opakowaniowych o 5% w 2030 roku i o 1% w każdym kolejnym

Realizacja obowiązków przez 16 stolic województw w 2023 roku

Finansowanie gospodarki odpadami i GOZ w Polsce

- Nie jest znana dokładana kwota, jaką wydano w latach 2007 – 2022 na inwestycje w gospodarce odpadami w Polsce – w okresie, w którym otrzymywaliśmy dofinansowanie unijne
  - dostępne dane wskazują, że wyniosła co najmniej 25,57 mld złotych
  - niestety finansowano głównie przetwarzanie odpadów w odpady, nie inwestując w ich zapobieganie, selektywną zbiórkę i recykling, a koncentrując się na „pieszczeniu” odpadów zmieszanych
  - w 2022 roku zbieraliśmy selektywnie zaledwie 43,9% odpadów komunalnych
- W 2021 roku rząd oszacował tzw. lukę inwestycyjną, która określiła **nakłady niezbędne do zrealizowania przez Polskę wymagań unijnych**
  - **tylko w sferze ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych musielibyśmy wydać 22,81 mld zł (5,43 mld EUR) do 2034 roku**

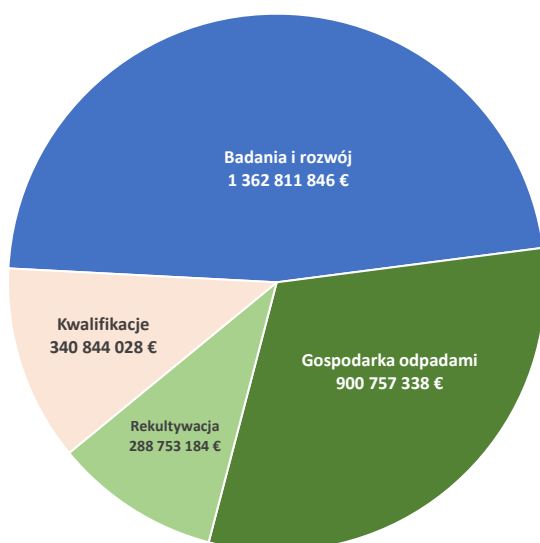
Przeгляд Funduszy Europejskich w sferze GOZ i odpadów

- Cztery Fundusze na poziomie krajowym:
  - Infrastruktura, Klimat, Środowisko (FEnIKS): 470 mln EUR
  - Nowoczesna Gospodarka (FENG): 136 mln EUR
  - Polska Wschodnia (FEPW): 100 mln EUR
  - Rozwój Społeczny (FERS): 24,7 mln EUR
- Główne sfery finansowania:
  - badania i rozwój (wraz z wdrożeniem), w tym transformacja gospodarcza
  - gospodarka odpadami oraz gospodarka o obiegu zamkniętym
  - rekultywacja terenów zdegradowanych
  - podnoszenie kwalifikacji (edukacja)
- 16 programów regionalnych:
~ 2 279 693 078 EUR

Fundusze Europejskie

Szacowana całkowita alokacja na główne sfery działań

- Możliwość udziału organizacji pozarządowych w projektach przewidziano:
  - w trzech funduszach centralnych: FEnIKS, FENG oraz FERS (492 390 409 €)
  - w 31 z 86 programów regionalnych realizowanych w 14 województwach (817 859 117 €)
    - brak województw: świętokrzyskiego i zachodniopomorskiego
- Niemal we wszystkich przypadkach udział NGO jest możliwy wyłącznie w partnerstwie z administracją lokalną, biznesem lub instytucjami nauki

Badania i rozwój

- Ogólnie zdefiniowane działania z zakresu:
  - ograniczających wpływ przedsiębiorstw na środowisko
  - wdrażania systemów zarządzania środowiskowego EMAS, ISO 14001
  - Ekoprojektowania i „ekoinnowacji”
  - wymiany naukowej, know-how oraz transferu technologii
  - rozwoju klastrów
  - programów rozwojowych, w tym startup’ów
- **Niestety w bardzo dużej liczbie tych programów brak jest kryteriów i wskaźników rezultatu odnoszących się do GOZ oraz redukcji odpadów, poza sloganami w ich opisach**
- Można odnieść nieodparte wrażenie, że fundusze te mają służyć przede wszystkim wydawaniu pieniędzy, a nie choćby minimalnej redukcji negatywnego wpływu przedsiębiorstw na środowisko, o innowacjach nie wspominając

Gospodarka odpadami i gospodarka o obiegu zamkniętym

- Systemy selektywnego zbierania odpadów komunalnych uwzględniające rozwiązania dotyczące zapobiegania powstawaniu odpadów, w tym ponowne użycie
- Instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych, z wyłączeniem przetwarzania odpadów zmieszanych, składowisk i spalarni
- Rozwijanie recyklingu odpadów
- Optymalizacja gospodarki surowcami i odpadami w przedsiębiorstwach
- Zapobieganie powstawaniu odpadów żywności poprzez wykorzystanie niesprzedanych produktów spożywczych lub produktów spożywczych o krótkim terminie przydatności do spożycia
- Działania edukacyjno-informacyjne społeczeństwa w szczególności w obszarze zabiegania powstawaniu odpadów oraz prowadzenia działań w gospodarce odpadami zgodnie z GOZ

Remediacja, rekultywacja, usuwanie odpadów

- W większości są to projekty z kategorii „ochrona przyrody”, obejmujące:
  - przeprowadzenie badań
  - opracowanie dokumentacji
  - usuwanie i unieszkodliwianie odpadów, w tym azbestu
  - przywracanie terenom zdegradowanym funkcji przyrodniczych oraz społecznych
- Można założyć, że zakładany udział NGO będzie ograniczony do dwóch pierwszych etapów, czyli inwentaryzacji i opracowania wskazań dla kierunku rewitalizacji miejsc skażonych
- Największa część pieniędzy zostanie wydana na unieszkodliwienie odpadów

Podnoszenie kwalifikacji

- Większa część programów wskazująca cele związane z szeroko pojętym GOZ przeznaczona jest dla jednostek naukowych oraz przedsiębiorców
- Wyjątkiem jest Fundusz Rozwój Społeczny (FERS), w którym w programie „Wsparcie NGO w zakresie usług publicznych i współpracy” alokowano ponad 24 mln EUR na:
  - budowę i rozwój potencjału instytucjonalnego NGO do świadczenia usług publicznych
  - budowę oraz rozwój sieci, federacji i koalicji NGO, w tym rozwój współpracy międzysektorowej oraz wsparcie współpracy międzynarodowej
  - nie jest to program ograniczony do sfery GOZ i odpadów

Brakujące niezbędne narzędzia GOZ!

Ministerstwo
Klimatu i Środowiska

- Znowelizowane przepisy:
  - o rozszerzonej odpowiedzialności producenta za:
    - opakowania
    - opony
    - tekstylia i ubrania
    - produkty wielkogabarytowe: meble, dywany
  - jasno sprecyzowane obowiązki poprawnego raportowania o odpadach: BDO i m.in. proces R12
  - jasno sprecyzowane obowiązki poprawnego rozliczania przetwarzanego ZSEE
  - systemu PAYS: **płacisz za tyle, ile wytwarzasz**
- Zatrzymania absurdalnego wyścigu do budowy spalarni odpadów

W co powinniśmy inwestować?

- W podnoszenie świadomości społeczeństwa
  - przede wszystkim w tłumaczenie zależności pomiędzy postawami i poziomem konsumpcji, redukcji oraz segregacji odpadów, a kosztami ich przetwarzania i zagospodarowania, za które płaciMY
- W selektywną zbiórkę odpadów
  - bez poprawy jej poziomu i jakości nie jest możliwe osiągnięcie wymaganych wysokich poziomów ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych
  - poprawę funkcjonalności i estetyki miejsc zbiórki odpadów zabudowie wielorodzinnej
  - zwiększenie odzysku do ponownego użycia i recyklingu odpadów wielkogabarytowych
- Kompostownie i biogazownie
  - ich liczba i wydajność rosną w ostatnich latach, ale wciąż jest ich za mało, zwłaszcza biogazownie, które mogą także pozytywnie wpływać na nasz miks energetyczny

Artykułu i dokumenty uzupełniające

- Gospodarka o obiegu zamkniętym i odpady
<https://zielonefundusze.pl/2024/12/gospodarka-o-obiegu-zamknietym-i-odpady>
- Gospodarka o obiegu zamkniętym i odpady w Funduszach Europejskich 2021 – 2027 – przegląd dostępności, w tym arkusz Excel'a z informacjami o programach poszczególnych Funduszy
<https://zielonefundusze.pl/2024/12/gospodarka-o-obiegu-zamknietym-i-odpady-w-funduszach-europejskich-2021-2027/>
- Podsumowanie efektów selektywnej zbiórki, przygotowania do ponownego użycia i recyklingu w 16 miastach wojewódzkich w 2023 roku
http://www.otzo.most.org.pl/gmina/16_miast_2023.html
- Raport „Wyzwania gospodarki odpadami komunalnymi w gminach”
<http://www.otzo.most.org.pl/gmina/ISP%20Wyzwania%20gospodarki%20odpadami%20komunalnymi%20w%20gminach.pdf>

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Dziękuję za uwagę

Paweł Głuszyński

pawel@otzo.most.org.pl

501 752 106

